

Vlasmarkt 11 · de ambtswoning van de gouverneur

Het imposante herenhuis op de hoek van de Vlasmarkt en de Baaisteeg dat al meer dan een halve eeuw dienst doet als ambtswoning van de gouverneur, wekt bij veel Gentenaars een zekere nieuwsgierigheid op. Doorheen de eeuwen heeft het pand verschillende bouwfasen gekend en het heeft welstellende burgers gehuisvest van wie de namen tot vandaag bekendheid genieten.

De Vlasmarkt is een van de oudste markten van Gent. Aanvankelijk werd hier de beestenmarkt gehouden, pas vanaf 1629 diende de plek als marktplaats voor vlas. Archeologisch onderzoek heeft aangetoond dat de bewoning aan de Vlasmarkt zich vanaf de late 12de eeuw heeft ontwikkeld. Er zijn echter geen aanwijzingen voor het bestaan van een middeleeuws Steen op de plaats van het huidige Gouverneurshuis, waardoor het ontstaan van het pand ten vroegste in de 14de eeuw kan worden gesitueerd.

Behalve sporen in de kelder zijn de bronnen die ons inlichten over de oudste geschiedenis van het huis bijzonder schaars. In de 17de eeuw was de welstellende familie van der Beke eigenaar van het pand, dat later werd vergroot met het huis op de hoek met de Baaisteeg. In 1724 verkochten de kinderen van Charles van der Beke de eigendom aan Joan Frans de Potter (1696–1739) en zijn echtgenote Anne Philippine de Raellen (1701–1730). In de boedelbeschrijving opgemaakt na haar overlijden wordt de woning beschreven als een groot huis gelegen aan de Vlasmarkt met een uitgang in de Baaisteeg.

De inventaris geeft een inzicht in de interieurinrichting. Op de gelijkvloerse verdieping bevonden zich een comptoir of zakelijk kantoor, een zaal waarin landkaarten waren opgehangen, twee salons en een eetkamer. Een aantal zalen had een rijke interieurafwerking met wanden bespannen met gouldlederbehang. De eerste verdieping telde vijf kamers, waarvan vier slaapkamers. De inventaris vermeldt voor de kelder een aanzienlijke voorraad bier, wijn, thee, suiker, brandhout en houtskool. De oorsprong van deze welstand lag in de succesvolle commerciële activiteiten van Joan Frans de Potter, die handelaar in lijnwaad was en contacten onderhield met vertegenwoordigers in binnen- en buitenland. Hij behoorde tot een van de belangrijkste Gentse families die zich in de 18de eeuw toelegden op handel en nijverheid. In 1777 verkocht de familie de Potter het huis aan Stephanus Joannes Maelcamp (1746–1797), heer van Opstaele en secretaris van de schepenen van Gedele.

De familie Maelcamp is oorspronkelijk afkomstig uit Spanje (Malcampo) en heeft zich sinds de 16de eeuw in de Zuidelijke Nederlanden, waaronder Gent, gevestigd. Eerst door de handel in linnen en vlas met Spanje en de Spaanse koloniën, daarna door de wereldhandel (tot in het Verre Oosten), bouwde de familie een belangrijk vermogen op, wat tot de opname in de adel leidde. Vooral in het begin van de 18de eeuw deed de familie haar fortuin aanzienlijk toenemen door investeringen in de in 1722 opgerichte Oostendse Compagnie. Deze maatschappij verkreeg het monopolie voor de Zuidelijke Nederlanden om vanuit Oostende de Oost-Indiëvaart te organiseren. Via Oostende werden thee en koffie maar ook peper, Indisch textiel, Chinese zijde en porselein ingevoerd. Ondanks een uitstekende start en de hoge winsten werd de Compagnie in 1731 verboden en in 1734 volledig opgedoekt. De oorzaak van de teloorgang was de na-ijver van de grote maritieme landen die hun concurrent wilden uitschakelen.

Kort na de aankoop van het pand in 1777 diende Stephanus Joannes Maelcamp bij het stadsbestuur een bouwaanvraag in. De bijgevoegde tekening toont een klassieke, brede gevel van elf traveeën. De zuiver symmetrische gevelwand past perfect bij de toenmalige stijlkenmerken en de levensstijl van de hogere burgerij. De drie middelste traveeën worden bekroond door een driehoekig fronton met een oculus, omkaderd door een decoratieve lijst. De twee sierlijke consoles onder de kroonlijst ondersteunen het fronton. Twee mooie dakkapellen vervolledigen de decoratie. Een koetspoort gaf toegang tot de achterliggende koetshuizen.

S.A.G., reeks 535-334-18 (1777)

S.A.G., reeks G12 1893M6

Het pand heeft een U-vormige plattegrond met een lange gevel gericht naar de Vlasmarkt, een korte vleugel met gevel in de Baaisteeg waarin het koetshuis en de koetsierswoning waren ondergebracht en een korte vleugel met uitzicht op de tuin.

Tot vandaag bleef een aantal interieurelementen uit die belangrijke bouwfase bewaard. Tot het oorspronkelijke plan behoort de indeling van de verschillende ruimten op de gelijkvloerse en de eerste verdieping die getuigen van de 18de-eeuwse wooncultuur. Een lange gang leidt vanuit de voorrit naar de achterliggende majestueuze trap. De verschillende salons liggen aan de straatkant en kunnen bij belangrijke ontvangsten verbonden worden door de open grote dubbele deuren. Dat enfilade-effect draagt bij tot de uitstraling van deze rijk gedecoreerde zalen. De dienstruimten en de keuken liggen in de dwarsvleugel. Verscholen achter een deur in de eerste ruimte vertrekt de dienstrap, evenals een trap naar de kelder waar de voorraad werd gestapeld. Op de bovenverdieping liggen aan de lange gang de slaapkamers en de antichambres. Het dienstpersoneel was op de zolder gehuisvest.

In de eerste helft van de 19de eeuw was het pand eigendom van de familie Coppens. Die familie blijkt het nooit te hebben bewoond en in het midden van de 19de eeuw ging het huis door erfenis over naar Alfred Piers de Raveschoot (1831–1897). Hij werd geboren als zoon van Eugeen Jan Piers de Raveschoot en Rosalie Marie Ghislaine Coppens. Ook hij heeft nooit in het huis gewoond. Alfred was vrijgezel en verbleef vaak op zijn buitenverblijf in Melle, het huidige Technisch Atheneum Tuinbouwschool. In 1857 liet hij het pand opsplitsen in een groot herenhuis en een kleinere woning van drie traveeën die de hoek vormde van de Vlasmarkt met de Baaisteeg. Het koetshuis in de Baaisteeg bleef bij het grote herenhuis horen. Aangezien Alfred Piers de Raveschoot nooit in het huis gewoond heeft, zal de splitsing een louter lucratieve bedoeling hebben gehad.

Nog voor het overlijden van Alfred Piers de Raveschoot kwam het pand in het bezit van Alphonse Carels (1839–1914) en zijn echtgenote Emma Regina Van Loo (1835–1913). Alphonse was de oudste zoon van Charles Louis Carels (1812–1875), oprichter van een constructiewerkhuis in Gent. Na zijn overlijden namen beide zonen Alphonse en Gustave de directie van de werkhuisen over en stichtten een nieuwe maatschappij: Carels Frères. Het bedrijf breidde uit en verwierf grote faam als een van de beste constructeurs van stoommachines, locomotieven en ander spoorwagemateriaal. In 1911, bij het overlijden van Gustave, werd Alphonse Carels voorzitter van de raad van bestuur van de firma. Hij overleed in 1914, een jaar na zijn echtgenote. Het echtpaar bleef kinderloos. In 1921 versmolt Carels Frères met de Société d'Electricité et de Mécanique. Het bedrijf zette zijn activiteiten voort onder de naam ACEC.

In 1893 diende Alphonse Carels een bouwaanvraag in voor zijn herenhuis. Hij wenste de 18de-eeuwse gevel aan te passen aan de heersende neoclassicistische stijl. De dakconstructie, de gevelafwerking en het pleisterwerk rond de vensters werden gewijzigd en het schrijnwerk werd vervangen. Een jaar later liet hij de deuropening van het hoekhuis met de Baaisteeg verplaatsen naar de steeg.

In 1909 werden het herenhuis en het hoekpand weer samengevoegd. De gevel van het hoekpand onderging een aanpassing waardoor hij bijna naadloos aansluit bij de gevel van het herenhuis. Het mansardedak werd doorgetrokken en voorzien van dakkapellen. Op de eerste verdieping vervangen twee bredere erkers de drie vensters. Op de bouwaanvraag staat centraal in de voorgevel van het voormalige hoekpand een garagepoort getekend. Van een garage is vandaag geen spoor terug te vinden zodat mag worden betwijfeld of er ooit één is geweest. Wel is bekend dat Alphonse Carels al heel vroeg over een auto beschikte. In deze bouwfase werd het interieur voorzien van de nodige uitstraling en grandeur. De herinrichting in neoclassicistische stijl is met groot vakmanschap uitgevoerd en vormt een homogeen ensemble met de oorspronkelijke 18de-eeuwse interieurelementen.

Het grote herenhuis kwam na het overlijden van Alphonse Carels in handen van advocaat Albert Ceuterick en zijn echtgenote Madeleine Verbeeck. Ceuterick was advocaat bij het hof van beroep en lid van het Uitvoerend Comité van de Wereldtentoonstelling van 1913 in Gent. Met zijn gezin bewoonde hij het pand tot de Tweede Wereldoorlog. Na de oorlog kocht de Belgische Staat het huis als ambtswoning voor de gouverneur van de Provincie Oost-Vlaanderen.

Sophie Derom

Stad Gent – Dienst Monumentenzorg & Architectuur Stad Gent

Bibliografie

Laleman, M.C., 1995. *Het Gouverneurshuis Vlasmarkt*, in: *Open Monumentendag, Gent*.

Poelman, R. & Vander Straeten, M., 2000. *Het kasteel Carelshof in Sint-Amandsberg*, in: *Jaarboek XXXVII van de Heemkundige Kring Oost-Oudburg*, p. 243–276, Sint-Amandsberg.

Bronnen

Stadsarchief Gent, reeks 330, 535 en G12.

Archief van het Kadaster, Mutatieschetsen en mutatieregisters.

Archief van de Burgerlijke Stand van de Stad Gent, Registers van de Volkstellingen.

